

TROLLET av Åke Wahlinder

Utvärdering av en enrörspanna

Ångutombordaren TROLLET.

Uppföljning av driftresultat samt erfarenheter av drift med en enrörspanna. Senast jag skrev om TROLLET var i SÅF-bladet nr 4 2001 och jag lovade då att återkomma med erfarenheter av driften av detta hobbyprojekt. Jag har kört TROLLET under två somrar och har både goda och dåliga erfarenheter av detta som jag skall försöka redogöra för i denna artikel.

Jag börjar med det enklaste som är båten. Som tidigare nämnts väger TROLLET ca 80 kg med rigg, maskin och panna plus kombinationen av en fullvuxen eldare, maskinist, styrman och kapten på 84 kg. Det blir så att säga baktungt i båten och det hjälper föga att försöka få med hustrun som motvikt i fören för att balans skall uppstå. Istället införskaffades en stor blytacka på ca 30 kg med ett stabilt handtag så att balansering av båten kunde ske utan familjeproblem och oberoende av hur många personer som var i båten. Efter detta kunde testkörningarna börja.

Det första problemet blev att lära sig elda enrörspannan som fodrar en god fyr hela tiden för att kunna alstra tillräckligt med ånga. För liten fyr -ingen ånga, för stark fyr och säkerhetsventilen blåser. Lösningen blev att elda ofta och med likartad vedstorlek.

Enrörspannan har en annan olägenhet som ställer till problem om vattenmatningen uteblir t.ex. genom att pumpen suger luft stannar ångbildningen av direkt. Maskinen blir heldöd, med tvärstopp som följd.

Motsatsen inträffar efter det att vattenbrist uppstått i pannan och då nytt vatten måste pumpas in i pannan för att få maskinen att fungera igen så matarpumpen kan luftas. När vatten då kommer in i de tomma heta rörslingorna sker en kraftig ångbildning och trycket kan öka till över det för säkerhetsventilen inställda trycket (28 kg) innan maskinen hinner starta. När väl maskinen har startat gäller det att få balans i systemet eldning, vattenmatning och ångbildning. Som Ni säkert börjar ana blir det nästan som en "sport" att hitta rätt inställning av dessa men vid rätt värde så fungerar det faktiskt och båten kan luras upp ända till fyra knop under de bästa förutsättningarna. Medvind och solen i ryggen underlättar naturligtvis ångbåtsturen och ger segerkänslor för skepparen.

Nu kommer berättelsen om TROLLET maskin vilken byggdes av en kompressor med enkelverkande kolv. Det visade sig snart att ånga från ovansidan av kolven läckte in i det slutna vevhuset och orsakade en blandning av smörjolja och vatten vilket till konsistensen liknade tjock grädde. Tyvärr hade "grädden" den förmågan att tränga ut ur vevhuset och eftersom det är en utombordare fortsatte det direkt ner i vattnet med oljeringar på vattnet till skepparens förtret. Detta gjorde att han alltid måste vara beväpnad med sprayflaska diskmedel för att dölja TROLLETs ofinhet. Man kan säga att TROLLETs maskin tog sig själv av daga när den p.g.a. "grädden" skar i vevlagret och blev oreparabel.

En ny maskin till TROLLET håller dock på att byggas . Denna gång blir det en enkelverkande tvåcylindrig maskin cylinderdiameter 36 mm och slaglängd 50 mm med cylindrarna helt skilda från vevhuset så "gräddproblemet" blir löst och diskmedlet kan bli kvar i köket.

Summeringen av erfarenheterna är att det går att köra en enrörspanna i en ångbåt men det är inte rekommendabelt om inte flera praktiska funktioner finns för pannan.

- Säkerställande av jämn eldning t.ex. genom oljebrännare.
- Vattenmatning utan tryckbortfall.
- Någon form av nivåmätare för vattnet i pannan.
- Helst någon vatten/ångmagasin så att reserv alltid finnes.

Vad som gäller nivåmätare och vatten/ångmagasin har jag inte sett några praktiska lösningar på med vad vore en enrörspanna utan nya innovationer?

Jag fortsätter att prova TROLLET i sommar och hoppas på att få nya erfarenheter och därmed lösa problemen efter hand de uppkommer.

Ånga på...

Åke Wahlinder

Åkes bilder från forumet har vi tappat bort, men jag la in två foton //Maggan